

Vergaderjaar 2008–2009

25 883

Arbeidsomstandigheden

Nr. 142

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 maart 2009

Aanleiding

Naar aanleiding van een toezegging aan Uw Kamer door de voormalige staatssecretaris van SZW en de minister van VWS heeft de Arbeidsinspectie (AI) van september 2007 tot september 2008 geïnspecteerd op de werktijden en werkdruk bij arts-assistenten. Op verzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) zijn tijdens deze inspecties ook gegevens verzameld ten behoeve van een onderzoek door IGZ naar de borging van de kwaliteit van de zorg in de functie-uitoefening van arts-assistenten. In deze brief breng ik U mede namens de minister van VWS op de hoogte van de resultaten van de inspecties door de AI (projectverslag Arts-assistenten) en de onderzoeksresultaten van de IGZ (in de vorm van een brief aan ziekenhuisbestuurders en de koepels).¹

Verder breng ik onder uw aandacht het voornemen van Nederland dat aan de Europese Commissie is voorgelegd om ten aanzien van de organisatie van de arbeidstijd van arts-assistenten een overgangperiode toe te staan van twee jaar, waarin de gemiddelde wekelijkse arbeidstijd over 6 maanden maximaal 52 uur week mag bedragen. Dit naar aanleiding van een verzoek van ziekenhuiswerkgevers NVZ en NFU aan mij gebruik te maken van de Europese overgangsbepaling voor 52 uur. Ik licht dit besluit in deze brief toe.

De resultaten van het inspectieproject van de Arbeidsinspectie en het onderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg

- Door de Arbeidsinspectie is in 31 ziekenhuizen geïnspecteerd. Deze ziekenhuizen werden geselecteerd op grond van overtredingen van de Arbeidstijdenwet (ATW) in een voorgaand inspectieproject. Het inspectieproject geeft daarmee geen representatief beeld van de ziekenhuizen in Nederland, maar de resultaten geven wel een indicatie.
- Door de Arbeidsinspectie is bij 26 van deze 31 geïnspecteerde

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

ziekenhuisinstellingen gehandhaafd op overtredingen werk- en rust-tijden (ATW), een verontrustend hoog handhavingcijfer. De ATW-overtredingen hadden voornamelijk betrekking op teveel uren per dienst, te weinig wekelijkse rust, verkeerde toepassing van aanwezigheidsdiensten en tekortschietend of ontbrekende registratiesystemen. Verontrustend zijn ook signalen van medewerkers en beroepsorganisaties dat de geregistreerde uren niet altijd overeenkomen («door druk van bovenaf») met het werkelijk gewerkte aantal uren.

- Ook op de beleidsverplichting van de werkgever om werkdruk zoveel mogelijk tegen te gaan (Arbowet art.3 lid 2) is intensief gehandhaafd: bij 27 van de 31 geïnspecteerde instellingen schoot de werkgever hierin te kort. Aan het werkdrukonderzoek hebben 1145 (van de totaal 2600) arts-assistenten deelgenomen via een uitgebreide digitale vragenlijst. Belangrijke werk-stressbronnen blijken te zijn: de hoeveelheid en zwaarte van het werk, contacten met leidinggevenden, te weinig pauze/snipperdagen en de afwijkende werktijden. Op basis van het werkdrukonderzoek zijn analyses per instelling gemaakt, die in het merendeel van de gevallen hebben geleid tot het eisen van een plan van aanpak.
- Op verzoek van de IGZ is een vragenlijst over de relatie van (te) hoge werkdruk met de kwaliteit van de zorg door de Arbeidsinspectie meegenomen in de vragenlijst die zij heeft gehanteerd voor het nalevingsonderzoek werkdruk. De resultaten van het onderzoek van de IGZ over de kwaliteit van de zorg zijn bijgevoegd bij deze brief.
- De resultaten zijn voor de IGZ aanleiding om in hun periodieke jaar-gesprekken met de zorginstellingen dit onderwerp mee te nemen.
- In een overleg op 26 september 2008 met de branchepartijen NVZ en NFU en de beroepsorganisaties Orde van Medisch Specialisten, de Jonge Orde en de LVAG, zijn de inspectieresultaten en de resultaten uit het vooronderzoek van IGZ gepresenteerd. Aanwezigen gaven aan dat men de gesignaleerde problematiek herkende en erkende. Door partijen zijn inmiddels acties ondernomen. Te noemen zijn het ontwikkelen van een verbeterde registratiemethodiek, het mogelijk zelf toepassen van de door de AI gehanteerde werkdrukmethodiek en het uitvoeren van gerichte voorlichtingsacties over de ATW via een gezamenlijk opnieuw uit te brengen brochure. Vermeldenswaard is dat de Jonge Orde een systematiek heeft aangeschaft waarbij arts-assistenten hun roosters kunnen laten toetsen, waardoor nalevingsproblemen direct «aan het licht komen» en direct aangepast kunnen worden. De Orde van Medisch Specialisten (OMS) heeft aangegeven naar aanleiding van het onderzoek van de IGZ kaders op te gaan stellen voor zorgprotocollen en -richtlijnen.

Tweejarige overgangperiode van maximaal 52-urige werkweek

Momenteel maakt Nederland gebruik van de afwijkingsmogelijkheid die is opgenomen in artikel 17, vijfde lid, van richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd. In de Nederlandse wetgeving (het Arbeidstijdenbesluit) is geregeld dat arts-assistenten gemiddeld 56 uur per week mogen werken gerekend over een referentieperiode van 6 maanden. Deze bepaling loopt af per 1 augustus 2009. De gemiddelde werkweek voor arts-assistenten valt dan, zonder nadere regeling, terug naar gemiddeld 48 uur. Genoemde richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om, zo nodig, twee jaar meer tijd te nemen om te werken aan oplossingen voor de moeilijkheden die de lidstaten ondervinden om te voldoen aan de arbeidsbepalingen en hun verantwoordelijkheden voor de organisatie en verstrekking van gezondheidsdiensten en medische zorg. In deze twee

jaren mag de gemiddelde wekelijkse arbeidstijd over 6 maanden in geen geval meer dan 52 uur per week bedragen.

Hierbij stel ik u mede namens mijn collega van VWS in kennis van het voornemen van Nederland dat aan de Europese Commissie is voorgelegd om twee jaar gebruik te willen maken van de overgangsbepaling voor 52 uur. Dit onder de harde voorwaarde dat de werkgeversorganisaties *samen* met de werknemersorganisaties voor 1 augustus 2009 een deugdelijk plan van aanpak opstellen om de wekelijkse arbeidstijd tegen het einde van de overgangperiode van twee jaar terug te brengen tot een gemiddelde van 48 uur. Als er per 1 augustus 2009 geen adequaat plan van aanpak ligt van de werkgevers en de werknemers, ziet Nederland alsnog van het voornemen af gebruik te maken van de mogelijkheid tot verlenging van de overgangperiode. In dat geval zal Nederland de Europese Commissie daarvan onverwijld op de hoogte stellen.

Ik realiseer me dat, mede gezien de resultaten van de inspecties van de Arbeidsinspectie, er bij bepaalde ziekenhuizen nog een stevige weg te gaan is. Het gefaseerd toewerken naar een 48-urige werkweek biedt evenwel de mogelijkheid om daar de gewenste cultuurverandering te bewerkstelligen. Voor een dergelijke cultuurverandering, die ook nog beklijft, is de inzet en het draagvlak van de sociale partners nodig. Daarom is aan het verlengen van de overgangsmaatregel de hiervoor al vermelde harde voorwaarde verbonden dat werkgevers- en werknemersorganisaties voor 1 augustus 2009 gezamenlijk tot een plan van aanpak dienen te komen, waarin ook oog is voor de inspectieresultaten.

Ik vertrouw er op Uw Kamer hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. P. H. Donner